

گاوپنبه *Abutilon theophrasti*

علف هرزی دو لپه‌ای، پهن برگ از تیره پنیرک (Malvaceae) با دوره رویش یک‌ساله و ایستا می‌باشد. اکثر گیاهان این تیره دارای برگ‌های مدور با رگبرگ‌های پنجه‌ای و بعضی نیز دارای برگ‌های دنداندار و کنگره‌ای هستند. ارتفاع گاوپنبه به طور معمول ۱۲۰ تا ۲۲۰ سانتی‌متر (گاهی بیشتر) که توسط بذر تکثیر می‌شود. این علف هرز خاص مناطق مرطوب بوده و یکی از مهم‌ترین علف‌های هرز تابستانه در مزارع سویا، ذرت و گاهی در باغ‌ها می‌باشد. این گیاه معمولاً در محصولات ردیفی ایجاد مزاحمت می‌کند و یکی از علف‌های هرز مهم مزارع شمال ایران است. برای مبارزه شیمیایی این علف هرز با توجه به محصول می‌توان از سم پیش کاشت ترفلان و همچنین سموم بنتازون و سنکور استفاده کرد.

اویارسلام ارغوانی *Cyperus rotundus*

اویارسلام علف هرزی از تیره جگنیان (Cyperaceae)، باریک برگ و چند ساله و جزء خطرناکترین علف های هرز دنیا بشمار می رود که از طریق ریزومها که گاهی تا عمق ۶۰ سانتی متری زمین نفوذ می کنند، تکثیر می یابد. حدود ۹۵٪ ریزومها در عمق ۲۵-۲۰ سانتیمتری خاک های زراعی است. باغات و مزارع تابستانه چای، گندم، جو، ذرت، برنج، توتون، پنبه، سویا، باقلا، لوبیا سبز، بادام زمینی، نعنای، پونه سبزیجات، باغهای میوه و زمین های بایر و گیاهان چمنی فصل سرد بیش از سایر گیاهان تحت تاثیر این علف هرز قرار می گیرند. برای مبارزه شیمیایی اویارسلام با توجه به محصول می توان از علف کش بنتازون، پاراکوات، گلایفوزیت، دی نیترامین، EPTC ، ۴۰۲-D استفاده نمود.

اویارسلام زرد *Cyperus esculentus*

اویار سلام زرد، گیاهی است چند ساله با ساقه های زیر زمینی رونده (ریزوم)، به اشکال تکمه ای که پس از هر آبیاری رویش می یابند. این گیاه چهار کربنه بوده و دارای ساقه های توپر سه گوش به ارتفاع ۸۰-۲۰ سانتی متر است و برگ های آن سه گوش بوده و از ناحیه طوقه منشعب می شوند و گل آذین بصورت چتر انتهایی با اشعه های نا برابر به رنگ زرد گاهی مایل به قهوه ای است. این گیاه سازگاری بالا و قدرت تکثیر زیادی دارد و در مناطق معتدل و گرم یافت می شود و جزء علف های هرز بسیار مهم اکثر محصولات به حساب می آید. برای مبارزه شیمیایی اویارسلام با توجه به محصول می توان از علف کش بنتازون، پاراکوات، گلایفوزیت، دی نیترامین، EPTC، توفوردی استفاده نمود.

مرغ *Cynodon dactylon*

مرغ یا پنجه مرغی از تیره گندمیان (Poaceae)، گیاهی تک لپه‌ای، نازک برگ و چند ساله جزء سمج ترین علفهای هرز گیاهی بشمار می آید و بعد از اوپارسلام دومین علف هرز خطرناک دنیا محسوب می شود. این گیاه از طریق بذر، ریزوم و استولون تکثیر می شود. ارتفاع ساقه های مرغ بین ۱۰ تا ۳۰ سانتیمتر است. هر قسمت از این گیاه قدرت تکثیر و رویش را دارد. قسمتهای هوایی از ریزوم فلسی های ریشه خارج می شوند و زمین را مثل چمن می پوشانند. این گیاه در برابر لگد مال شدن مقاومت زیادی دارد. به همین دلیل به آن سلطان گیاهان چراگاهی می گویند. طول برگهای آن به ۱۰-۲ سانتیمتر می رسد. تعداد سنبله های این گیاه ۴-۵ عدد است که در راس ساقه گلدهنده قرار دارد و به شکل پنجه دیده می شود. مرغ از علفهای هرز مزارع برنج، گندم، توتون، چغندر قند، پنبه، بادام زمینی، ذرت، یونجه، جو، مراتع و باغهای سبزی و صیفی است. علف هرزی مقاوم به شوری، خشکی، سرما و گرما است. برای مبارزه با این علف هرز در مزارع مختلف می توان از علفکش هایی مانند دالاپون، امیترو، فلو ازیفوپ - پی بوتیل (فوزیلید)، گلایفوزیت، هالوکسی فوپ اتوکسی متیل (گالانت سوپر)، نابواس، فوکوس و اجیل استفاده کرد.

قیاق *Sorghum halepense*

علفی از تیره گندمیان (Poaceae)، گیاهی تک لپه‌ای، نازک برگ و چند ساله که توسط بذر و ریزوم قابل تکثیر است. ارتفاع این گیاه به ۵۰ تا ۱۵۰ سانتی متر می‌رسد. برگ قیاق باریک و بلند است و طول آن گاهی به ۱۰۰ سانتی متر می‌رسد. گل آذین این گیاه خوشه‌ای باز است و سنبلچه‌ها مضاعف هستند. قیاق شباهت زیادی به سورگوم دارد. قیاق در باغ‌ها، مزارع و کنار جاده‌ها می‌روید. برای مبارزه با قیاق بهتر است از سموم سیستمیک و نفوذی استفاده کرد تا ریشه‌های زیرزمینی را نیز از فعالیت باز دارد. سموم علف کش مانند گلایفوزیت، پاراکوات، دالاپون، پولی‌بورکلریت، بروماسیل، TCA و DMSA می‌توان استفاده نمود.

خارشتر *Alhagi pseudalhagi*

خارشتر از علف های هرز خشکی پسند، دولپه‌ای، چند ساله از تیره حبوبات (Fabaceae) است. که تقریباً در اکثر نقاط ایران وجود دارد و از طریق بذر و ریزوم تکثیر یافته و به عنوان یکی از علف های هرز مهم محسوب می شود. گیاهی خاردار، به صورت بوته‌های نیمه چوبی و نیمه درختچه‌ای، به ارتفاع ۵۰ تا ۱۵۰ سانتی‌متر که توسط بذر و ریشه تکثیر می‌یابد. ریشه‌های این گیاه گسترش عمودی و افقی زیادی داشته و می‌توانند تا عمق بیش از ۲ متر نفوذ کنند. ساقه این گیاه سبز رنگ، منشعب، شیاردار، معمولاً بدون کرک (شاخه‌های جوان کرک‌دار است) و دارای خارهایی به طول ۱ تا ۳ سانتی‌متر است. ساقه در اوایل رشد گیاه نرم و در انتها تابستان سخت و محکم می‌شوند. خارشتر در مناطق خشک و نیمه خشک که خاک تحت‌الارض آن رطوبت بالایی داشته باشد، بیشتر مشاهده می‌شود. این علف هرز اکثراً در مراتع و زمین‌های دست نخورده یافت شده و جزء علفهای هرز مزارع پنبه، نیشکر، چغندر قند، گندم، جو، سبزی و صیفی است. خارشتر را می‌توان با سموم گلایفوزیت و ۴۰۲ - D بسته به نوع محصول کنترل نمود.

گل جالیز *Orobanche spp*

علف هرز انگلی کامل از تیره گل جالیز (*Orobanchaceae*) است. قسمت زیر زمینی گیاه به جای ریشه، برجستگی غده ماندنی است و روی آن زوائد مکنده که با اتصال به ریشه گیاهان میزبان خود (نظیر کدو، طالبی، خربزه، هندوانه، خیار، توتون، گوجه فرنگی، سیب زمینی، بادمجان، یونجه، شنبلیله، زیره آفتابگردان، کنجد، اطلسی، حسن یوسف و تعداد دیگری از گیاهان زراعی)، آب، مواد معدنی و مواد قندی مورد نیاز خود را دریافت می کند و باعث تضعیف محصول میزبان می شود. گل جالیز دارای ساقه ی گوشتی و علفی بوده و فاقد بافت های کلروفیل دار می باشد و به جای برگ، روی آن تعدادی فلس دیده می شود. از ساقه گوشتی گل جالیز طی مدت زمان ۳-۴ هفته گل‌های ارغوانی زیادی شکوفا می شود که تولید بذور فراوان می کنند و به آسانی تکثیر می یابند.

سس *Cuscuta* spp

گیاهی یک ساله انگلی از خانواده پیچک صحرایی یا Convolvulaceae با گسترش جهانی است. ساقه پیچنده سس دور گیاه میزبان می پیچد و با تولید زایندهای مکنده از اندام هوایی میزبان آب و مواد غذایی را دریافت می کند، که سبب کاهش عملکرد بسیاری از محصولات زراعی و باغی می شود. برگ ها، گلها و بذر سس قابل رویت نیستند. وجود این انگل در مزارع شبدر، یونجه و لیمو و اخیرا در مزارع لوبیا چشم بلبلی و ماش و فلفل نیز گزارش شده است. در مزرعه یونجه آلوده می توان از علفکش پاراکوات با غلظت ۰/۱ تا ۰/۰۵ درصد و پرسوئیت استفاده نمود.

تاجریزی *Solanum nigrum* L.

تاجریزی یا انگورک گیاهی است پهن برگ از تیره بادمجان (*Solanaceae*) است و از علف های هرز مهم مزارع، باغ های میوه و زمین های بایر محسوب می شود. دارای ساقه های ایستاده و پوشیده از کرک های نرم به ارتفاع ۳۰-۵۰ سانتی متر، گل ها کوچک و ستاره ای شکل هستند و از طریق بذر تکثیر می یابد. این گیاه به علفکش حساس می باشد، اما حدود ۱۵ روز پس از سم پاشی مجدداً رشد می کند. تحقیقات بیشتر در مورد کنترل آن در حال انجام است. برای مبارزه با این گیاه می توان از علفکش اتال فلورالین (سونالان) قبل از رویش و یا ۲-۴ D پس از سبز شدن استفاده نمود.

بومادران *Achillea millefolium*

بومادران گیاهی دائمی با ریشه های خزنده زیر زمینی، از خانواده کاسنی (Composite = Asteraceae) است که از طریق بذر و ریزوم تکثیر می یابد. ساقه هایی به ارتفاع ۳۰ تا ۶۰ سانتی متر، پوشیده از کرکهای ظریف و ریزی است که از ریزوم های رونده ضعیف به وجود می آیند. برگها پرماند، نرم و نیزه ای شکل با بریدگی های متعدد و باریک به فواصل مساوی از یکدیگر روی محور ساقه قرار دارند. بومادران بیشتر در مراتع شیوع دارد و زمینهای خشک و سبک را ترجیح می دهد و در مزارع گندم، جو، توتون، پنبه، چغندر قند، سبزی و صیفی، باغهای میوه و زمینهای بایر جز علفهای هرز محسوب می شود.

تلخه *Acroptilon repens*

این گیاه جز راسته دو لپه‌ایها چند ساله و متعلق به خانواده کاسنی (Composite = Asteraceae) است. ساقه تلخه راست و مستقیم و هرکدام نتیجه انشعابات مختلفی است که از ساقه اصلی تولید می‌گردد. در انتهای هر یک از ساقه اصلی و فرعی تلخه یک گل آذین تخم مرغی شکل قرار دارد که شبیه گل گندم است (به خاطر شباهت با گل گندم Centaurea اشتباه می‌شود). ارتفاع این گیاه ۳۰ تا ۹۰ سانتی متر می‌باشد. نحوه تکثیر آن از طریق ریشه‌های خزنده بوده و به ندرت از طریق بذر می‌باشد. اندامهای این گیاه مزه تلخی دارند و یکی از علفهای هرز مزارع غلات، یونجه، آفتابگردان، سیب زمینی، چغندر قند و سبزی و صیفی محسوب می‌شود. چند علف‌کش برای کنترل تلخه کاربرد دارند که از جمله این علف‌کش‌ها که در ایران وجود دارند می‌توان به کلوپیرالید (لونترو)، گلیفوزیت (راندآپ) و پیکلورام (توردون ۲۲) اشاره نمود. نکته بسیار مهم آن است که کلیه توصیه‌های شیمیایی برای مزارع تحت آیش بوده و مصرف علف‌کش‌های بالا در حضور گیاه زراعی به هیچ وجه توصیه نمی‌شود.

آدونیس *Adonis aestivalis*

آدونیس یا گل آتشین علف هرزی یکساله و دو لپه از تیره آلاله (*Ranunculaceae*) است. بوته آدونیس ۶۰-۱۰ سانتی متر ارتفاع با گلهای قرمز رنگ است که در سرتاسر بهار و تابستان مزارع را آلوده می کند. این گیاه بوسیله بذر بدون وقفه تکثیر می شود، گیاهی است سمی که بذر آن از طریق مخلوط شدن با گیاهان زراعی دوباره به داخل مزارع برده می شود.

دانه تسبیح یا گندم نیا *Aegilops triuncialis* L

دانه تسبیح علف هرزی تک لپه، یک ساله نازک برگ از خانواده گندمیان (Poaceae = Gramineae) است. در اوایل بهار می رویند و دوره رشد آنها در مدت کوتاهی پایان می پذیرد. ساقه این گیاه اغلب افراشته و زانویی، به ارتفاع ۲۰-۴۰ سانتی متر به و سیله بذر تکثیر پیدا می یابد. گل آذین در دانه تسبیح سنبله می باشد و گونه های آن پا کوتاه هستند و بیشتر در مراتع، راه آهن، در زمین های بایر و جاهای دیگر به شکل جوامع انبوه می روید.

بید گیاه *Agropyron repens*

گیاهی تک لپه، نازک برگ و چند ساله از خانواده گندمیان (Poaceae = Gramineae) است. از طریق بذر و ریزوم تکثیر می یابد. چون علفی ریزوم دار است، مبارزه با آن کار چندان ساده ای نیست. این ریزومها تا اندازه ای آبدار، سفید مایل به زرد با انتهای تیز و مقاوم بوده و قادر به نفوذ در خاکهای سخت و حتی در غده ها و ریشه های گیاهان دیگر است. بید گیاه از علفهای هرز مزارع گندم و جو، زراعت های یکساله و چند ساله و چمنزارها و زمین های بایر می باشد.

بابونه *Matricaria chamomilla* L.

علف هرزی پهن برگ، یکساله با رویش بهاره متعلق به خانواده کاسنی (Composite = Asteraceae) است. بابونه از قدیمی ترین گیاهان دارویی شناخته شده توسط انسان است. بابونه دارای ساقه ایستاده به ارتفاع ۴۰ سانتی متر است که در بالا منشعب شده و دارای موهای پراکنده با گل‌های سفید می باشد و توسط بذر تکثیر می یابد. هر گیاه قادر است بطور متوسط ۵۳۰۰ عدد بذر تولید کند. بذر این گیاه مدت زیادی در خاک باقی می ماند و می تواند قوه نامیه خود را همچنان حفظ کند. در مناطق معتدله زراعت های یکساله، علف هرز گندم، یونجه و ذرت است. این گیاه براحثی توسط ۴۰۲-D و گرانستار از بین می رود.

تاج خروس ریشه قرمز *Amaranthus retroflexus*

تاج خروس علف هرزی یکساله چهارکرنه از خانواده تاج خروس (Amaranthaceae) است. ساقه تاج خروس خشبی به ارتفاع ۵۰ تا ۱۰۰ سانتی متر راست منشعب و غیر منشعب شیاردار و پوشیده از کرکهای کوتاه و دارای گل اذین خوشه ای می باشد و به وسیله بذر تکثیر می شود. تاج خروس در بیشتر مزارع باغهای میوه، صیفی، جالیز و سایر کشتزارها همچون ذرت، چغندر قند، سیب زمینی، توتون و باغهای چای علف هرز محسوب می شود و شدیداً با گیاه زراعی رقابت کرده، محصول را کاهش داده و عمل برداشت را با مشکل مواجه می کند. علفهای هرز خانواده تاج خروس دارای مقدار زیادی نیتрат یا اکسالات هستند که ممکن است باعث مرگ دام شوند. از آنجایی که تاج خروس وحشی از پهن برگ ها می باشد، می توان از پهن برگ کش های مختلفی بسته به نوع محصول، مانند سموم تری فلورالین، آترازین، ۲۴-D، اتال فلورالین، پاراکوات و متری بوزین برای کنترل آن استفاده نمود.

اسفناج وحشی *Atriplex patula*

اسفناج وحشی علف هرز یکساله ای از تیره چغندر (*Chenopodiaceae*) می باشد که به وسیله بذر تکثیر می شود. برگ های این گیاه سه گوش با حاشیه های صاف و گاهی دندانه دار می باشند و اغلب گرد سفید رنگی سطح برگ را می پوشانند. بذرها اشکال متفاوتی دارند و قوه نامیه خود را مدت زیادی حفظ می کنند. گل آذین این گیاه خوشه ای است و در انتهای ساقه ها قرار دارد. این گیاه بیشتر در زمین های آیش و شخم نخورده غلات و صیفی کاری ها می روید. برای مبارزه شیمیایی با اسفناج وحشی می توان از سموم پاراکوات، ۴۲-D و MCPA بهره برد.

سوروف *Echinochloa crus-galli*

سوروف علف هرزی یکساله، باریک برگ، رطوبت دوست و چهارکرنه از خانواده گندمیان (Poaceae = Gramineae) است. سوروف یکی از از مهم ترین و خطرناکترین علف های هرز مزارع برنج در دنیا و شمال کشور می باشد که بیشتر در نواحی معتدل تا معتدل گرم می روید و سومین علف هرز زیان آور دنیا است. ارتفاع بوته های این گیاه ۳۰ تا ۱۲۰ سانتی متر و گاهی به بیش از ۱۵۰ سانتی متر می رسد. طول برگهای آن ۳۰ تا ۵۰ سانتی متر و عرض آنها ۵ تا ۱۵ میلی متر است. ریشه های سوروف نیز بر اثر شخم از نقطه ای به نقطه دیگر رفته و موجب ازدیاد آن در سطح وسیع میشود. سوروف با بذر تکثیر می یابد اما بذر در عمق بیش از ۵ سانتی متر آب قادر به جوانه زدن نخواهد بود. هر بوته قادر به تولید ۲۰ هزار بذر می باشد. سوروف در مراحل اولیه رشد شباهت زیادی به برنج دارد. این دو گیاه از روی گوشوارک و زبانک تشخیص داده می شوند. بدین ترتیب که در محل اتصال برگ به غلاف در برنج دو گوشوارک بالیگول پرزدار و یک زبانک دیده میشود، در حالی که در سوروف گوشوارک و زبانک وجود ندارد. از سموم بوتاکلر، تیوبنکارب، اگزا دیازون، پرتیلاکلر، پروپانیل، هالوکسی فوپ پی میتیل (گلانت سوپر) و اتال فلورالین برای مبارزه با سوروف می توان استفاده کرد.

سیر وحشی *Allium sp*

سیر وحشی یا والک گیاهی است چندساله از تیره سوسن (Alliaceae) که از طریق بذر و پیاز تکثیر می‌یابد. ریشه ها به قسمت پیاز متصلند و تار مانند و رشته‌ای بوده، به پیاز قهوه ای رنگ متصل می‌شوند. ساقه‌ها بلند، ایستاده، نرم و دارای بویی شبیه بوی پیاز، برگها کشیده، باریک و نرم و در قسمت پایه قرار می‌گیرند. گلها به صورت مجتمع در انتهای ساقه گل دهنده دیده می‌شوند. اجتماع گلها دایره ای شکل بوده و به رنگ صورتی می‌باشد. بذرها داخل کپسول تولید می‌شوند و هر کپسول محتوی ۳-۶ بذر سیاه و گرد می‌باشد. بذرها دارای زوائد بال مانند در اطراف خود می‌باشند. سیر وحشی بیشتر در مزارع دیم مشاهده می‌شود.

سیاه دانه *Agrostemma githago* .L

سیاه تخمه یا سیاهدانه گیاهی علفی، یک ساله، ایستا، از تیره میخک (Caryophyllaceae) که توسط بذر تکثیر می یابد. ساقه آن به ارتفاع ۶۰ تا ۱۰۰ سانتی متر کرک دار و در بخش های بالا منشعب است. برگ های این گیاه کشیده، متقابل، باریک به پهنای ۲ تا ۱۰ میلی متر است. میوه این گیاه کپسول است که در هر کپسول ۳۰-۴۰ عدد بذر سیاهرنگ وجود دارد. این علف هرز اکثراً در محصولات زراعی پائیزه و بخصوص غلات دانه ریز مشاهده می شود. سیاه دانه از جمله مهمترین علف های هرز مزارع گندم و حبوبات بشمار می آید.

پنیرک. *Malva neglecta* Wallr.

گیاهی دولپه، پهن برگ، یکساله یا چند ساله از تیره پنیرک (Malvaceae) می باشد. پنیرک از طریق بذر تکثیر می شود و هر بوته قادر به تولید ۳۰۰-۵۰۰ عدد بذر است. دارای ساقه گسترده منشعب و پوشیده از کرک، برگ ها دایره ای شکل با حاشیه دندانه دار و سطح زیرین و حاشیه آن پوشیده از کرک هستند. پنیرک در مزارع پنبه، چغندر قند، نیشکر، سبزی و صیفی و باغات انتشار دارد.

تاتوره *Datura stramonium*

گیاهی دو لپه‌ای، پهن برگ و یک ساله از تیره سیب زمینیان (Solanaceae) که بوسیله بذر تکثیر و انتشار می‌یابد. این علف هرز، گیاه سمی مزارع است که برای دامها تولید مسمومیت می‌کند. ساقه تاتوره افراشته، مدور و بدون کرک است. ارتفاع این گیاه حدود ۸۰ سانتی متر و برگ‌ها تخم مرغی نوک تیز، در لبه موجی دنداندار است. میوه این گیاه کیسول و سطح آن پوشیده از خار است که بعد از رسیدن به ۴ قسمت تقسیم می‌گردد. برای مبارزه شیمیایی می‌توان از علف کش های نظیر ترفلان، داینوسب، پاراکوات و گلیفوزیت استفاده کرد.

گاو چاق کن *Lactuca scariola*

علف هرزی است یکساله و از خانواده کاسنی (Compositae) که توسط بذر تکثیر می یابد. ساقه آن راست و منشعب به ارتفاع حدود یک متر و که به طور پراکنده خارهایی دارد، برگها بزرگ و دارای فرورفتگی های عمیق بوده، روی رگبرگ میانی تعدادی خار وجود دارد. برای مبارزه شیمیایی با توجه به نوع محصول از علفکش های تبو تیورون، آترازین، تری فلورالین، اتال فلورالین و متری بوزین می توان استفاده کرد.

شقایق وحشی *Papaver rhoeas*

علف هرزی یکساله و دولپه‌ای از تیره خشخاش (Papaveraceae) که از طریق بذر تکثیر می‌یابد. شقایق وحشی ساقه‌های راست یا نیمه راست، در پایین کرکدار و برگها پنجه‌ای شکل کشیده، متناوب و گل‌ها بزرگ قرمز و لکه سیاه مایل به آبی در قاعده دارد. مزرعه غلات، به خصوص غلات پائیزه و مزارع دیم از مراکز انتشار این علف هرز می‌باشد. شقایق وحشی را با استفاده از علفکش توفوردی می‌توان کنترل کرد.

علف هفت بند *Polygonum aviculare*

علف هفت بند گیاهی دولپه‌ای و یکساله از تیره هفت بند (*Polygonaceae*) است و از طریق بذر تکثیر می‌شود. دارای ساقه خوابیده که طول آن به ۵۰ سانتیمتر می‌رسد و در محل بندها متورم می‌باشند. انشعابات آنها وسیع و گسترده است. برگها کشیده و نیزه‌ای می باشد. این گیاه در مقابل عوامل خارجی بسیار مقاوم است. این گیاه در اکثر نقاط ایران نیز وجود دارد. علفهای هرز جنس *Polygonum* ممکن است با تولید ماده سمی خاصی بر روی پوست حیوانات (سفید مو) اثر کرده، باعث ایجاد خارش، تورم پوستی و کاهش وزن در آنها شوند. این علف هرز پراکنش وسیعی دارد و معمولاً در مزارع یونجه، صیفی‌جات، غلات و حاشیه نهرها و جاده‌ها، تاکستان‌ها، باغ‌ها و زمین‌های بایر دیده می‌شود. علف هرز هفت بند با سم ۴۲۰-D قابل کنترل هستند.

